AOb Hoofdkantoor
St.-Jacobsstraat 22
Postbus 2875
3500 GW UTRECHT

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Prinses Irenepad 1
2595BG Den Haag

Datum: 31-3-2026
Onze ref.: 595563 /EW
Inlichtingen: jcrabbendam@aob.nl
Onderwerp: AI in het funderend onderwijs

Geachte Kamerleden,

Kunstmatige intelligentie is wijdverspreid in de onderwijswereld. Leerlingen en studenten maken er volop gebruik van en AI-geletterdheid is inmiddels opgenomen in de conceptkerndoelen van digitale geletterdheid. Een duidelijke landelijke visie op AI in het (funderend) onderwijs ontbreekt. Dit leidt tot grote verschillen tussen scholen, waarbij schoolteams zelf het wiel moeten uitvinden. Regie en ondersteuning vanuit het ministerie van OCW is daarom noodzakelijk.

Voor de AOb kan het docentschap nooit worden overgenomen door AI of computers. Het mag bovendien niet enkel gebruikt worden om de efficiëntie te verhogen. AI kan docenten en onderwijsondersteunend personeel versterken door bijvoorbeeld de werklast te verlagen, maar AI kan daarbij niet leidend zijn. De sociale interactie tussen docent en leerlingen is en blijft essentieel voor goed onderwijs.

Gebruik van AI in het onderwijs
Hoewel scholenteams zelf bepalen of en hoe zij AI inzetten, is het gebruik van AI door leerlingen op dit moment een gegeven. Daarom is het van belang dat docenten beschikken over voldoende kennis van AI en dat leerlingen gebruik maken van veilige AI-tools.

Als wordt gekeken naar de afhankelijkheid van de bigtech geven schoolbesturen aan dat zij direct of indirect afhankelijk zijn van Google en Microsoft. Denk hierbij aan digitale klaslokalen, leermanagementsystemen en AI-tools, maar ook leerlingvolgsystemen, bestandsopslag en samenwerkingsplatforms.[1] 88% van de basisscholen en 96% van de middelbare scholen blijkt minimaal één Amerikaanse clouddienst te gebruiken.[2]

Verder blijkt uit recent internationale onderzoek naar de werk- en leeromgeving op scholen (TALIS) dat ongeveer 26% van de docenten in de afgelopen 12 maanden gebruik heeft gemaakt van AI. Zij gebruiken AI voor het genereren van lesplannen of lesactiviteiten (63%), snel bekend worden met een onderwerp (47%) en het beoordelen van het werk van leerlingen (48%).

Opmerkelijk genoeg geeft maar liefst 80% van de Nederlandse leraren aan onvoldoende kennis en vaardigheden te hebben om AI toe te passen in hun onderwijs. Dit ligt hoger dan het OESO-gemiddelde (75%). Ongeveer één op de drie docenten voelt zich overweldigd door de integratie van nieuwe technologieën. Tot slot geeft 31% van de leraren aan dat hun school niet beschikt over voldoende digitale infrastructuur en tools om AI goed te kunnen gebruiken.[3]

---

[1] Dialogic: de Moor, G., Stone, S., Paardekooper-Lim, K., Urselmann, E. & van der Vorst, T. (2025). Alternatieven voor bigtech-toepassingen in het funderend onderwijs, URL: Afhankelijkheid en autonomie - Bigtech-dienstverlening in het funderend onderwijs - Dialogic & O21
[2] Nederland hangt aan Amerikaans tech-infuus: 'We zitten in de houdgreep'
[3] Buisman, M., Krepel, A., Mariën, H., Lans, R. van der, Diepstraten, I., Stronkhorst, E., Farzan, K. (2025). TALIS 2024: De werk- en leeromgeving op school in beeld. Nederlandse resultaten van de internationale TALIS-survey, URL: https://open.overheid.nl/documenten/b7ea5a30-d72f-4279-90c9-3c2bfe8aa2f9/file

Deze cijfers laten zien dat AI volop wordt gebruikt in het funderend onderwijs, vaak via niet-Europese systemen. Dit betekent dat data van leerlingen en onderwijspersoneel op servers staan waar de Amerikaanse overheid toegang tot heeft.

Inmiddels zijn er Nederlandse alternatieven, zoals EduGenAI en GPT-NL, maar deze zijn veelal nog in de ontwikkelfase en geen volwaardig alternatief voor de one-stops-shops van Google en Microsoft. Bovendien is het voor schoolbesturen niet eenvoudig om over te stappen en hebben scholen geen budget om betaalde varianten van veilige Nederlandse/Europese AI-tools aan te schaffen.

De AOb pleit dan ook voor:

- Stel aanvullende middelen (bijv. Groeifonds) ter beschikking voor de ontwikkeling van publieke Nederlandse/Europese AI-tools. Deze publieke AI-tools zijn open-source, minimaliseren vooroordelen en houden rekening met auteursrecht.
- Het ministerie van OCW stelt (geoormerkte) financiële middelen beschikbaar voor scholen om deze (Europese/Nederlandse) AI-tools aan te schaffen. Publiek geld dient niet weg te vloeien naar private winsten.
- Onderwijspersoneel dient een belangrijke stem bij het ontwerpen en inzetten van AI-systemen te krijgen. De beroepsorganisatie van leraren behoort een formele positie in de ICT/AI-infrastructuur (Surf, Sivon, Kennisnet) van het onderwijs te krijgen.
- Stel een ethische raad AI op om publieke waarden in het onderwijs te beschermen.

AI-geletterdheid

Sinds februari 2025 dienen werkgevers ervoor te zorgen dat werknemers 'AI-geletterd' zijn en blijven. Het gaat om zowel technische als ethische training, zodat zij AI op een verantwoorde wijze kunnen inzetten. Het doel is digitale veiligheid van leerlingen en personeel. In de praktijk zien we dat werkgevers hier onvoldoende in voorzien.

Daarbovenop kost beleid maken, richtlijnen opstellen en aanpassen van toetsing veel extra tijd waarin in de formatie niet is voorzien. Tegelijkertijd zien we talloze dure en zinloze AI-cursussen opkomen. Trainingen die van weinig toegevoegde waarde zijn voor het onderwijspersoneel, waarbij schoolbesturen het idee hebben dat onderwijspersoneel hierdoor AI-geletterd is.

De AOb vindt dat werkgevers in het onderwijs een actievere rol dienen te pakken:

- Scholing in AI-geletterdheid is een vorm van digitale BHV en kan dan ook geen onderdeel zijn van bestaande professionaliseringsuren of -budget waar het onderwijspersoneel volgens de cao recht op heeft. Er moet extra budget komen voor scholing van docenten over AI. Dat kan door aanvullende (geoormerkte) financiering, bovenop de lumpsum, beschikbaar te stellen.
- Erken de verhoogde taakbelasting van AI door docenten en neem uren voor scholing over AI op in de formatie.
- Cursussen moeten van kwaliteit zijn en voldoen aan bepaalde standaarden (bijv. via een keurmerk). De georganiseerde beroepsgroep van leraren kan een rol spelen in het ontwikkelen van deze standaard.

De rol van de docent

De inzet van AI heeft gevolgen voor het onderwijsbeleid op scholen. Het vak van docent blijft fundamenteel mensgericht, desondanks beïnvloedt AI de pedagogische, didactische en vakinhoudelijke rol van de docent.

Bij de inzet van AI in de klas gelden volgens de AOb de volgende randvoorwaarden. Allereerst de zeggenschap over of en hoe AI wordt ingezet behoort bij docenten te liggen en behoort daarbij te worden vastgelegd in het professioneel statuut en het schoolplan. Bij het gebruik van AI dient altijd een bevoegde docent aanwezig te zijn. Als laatste blijft de docent te allen tijde eindverantwoordelijk voor de resultaten.

Docenten moeten dan ook kunnen meebeslissen over of AI past in de school en zo ja op welke wijze. Tegelijkertijd brengt AI extra werkdruk met zich mee, bijvoorbeeld als het gaat om het controleren van de echtheid van werk van leerlingen. Daarvoor moeten mogelijk andere manieren van toetsing worden ontwikkeld. Dit vergt een tijdsinvestering van docenten en dient gefaciliteerd te worden vanuit werkgevers.

De AOb pleit daarom voor:

- Structurele inspraak van onderwijspersoneel, middels het schoolteam, op de keuze voor het gebruik en toepassing van AI. De keuze en toepassing van AI dient opgenomen te worden in het professioneel statuut en het schoolplan.
- Veranker het adviesrecht voor onderwijspersoneel rondom technologische voorziening in de Wet Medezeggenschap op Scholen (WMS), zoals ook in de Wet Ondernemingsraden (WOR) staat.[4]
- Versterk de medezeggenschap, zodat zij goed kunnen meepraten over de invoering van AI op scholen/instellingen.

AI heeft een grote impact op ons onderwijs, en zal het onderwijs onvermijdbaar veranderen. Daarom roept de AOb het ministerie van OCW op om regie te nemen in de ontwikkeling en inzet van AI in het onderwijs. Er zijn duidelijke kaders nodig, gerichte investeringen en een sterke positie van de beroepsgroep. Alleen zo kan AI op een verantwoorde en ondersteunende manier worden ingezet.

Met vriendelijke groet,

Kim van Strien
Dagelijks bestuurder Algemene Onderwijsbond

[4] Artikel 25, lid 1 sub K Wet op de ondernemingsraden